

На сьогодні важливим є регіональне дослідження власних особових імен, які поширені на території певних адміністративних одиниць, тому актуальність пропонованої праці є достатньо обґрунтованою.

Метою нашої роботи є дослідження динаміки особових імен Коропецької громади початку ХХІ ст.

Опрацьовуючи власні особові імена, використовуємо якісно-кількісний метод В. Д. Бондалетова [1], визначаємо широковживані і маловживані імена. Для цього число носіїв кожного року (зрізу) ділиться на кількість імен. Одержане число, заокруглене до цілого, є середнім коефіцієнтом однойменності (СКО). Імена з кількістю носіїв, що дорівнює СКО і вище його – широковживані, нижче СКО – маловживані.

Для аналізу ми зібрали триста шістьдесят вісім особових імен Коропецької громади.

На підставі здійсненого дослідження можемо констатувати, що серед чоловічих найбільш уживаними були імена *Андрій, Тарас, Ярослав*.

Найстійкішими і найбільш постійними у зрізах були імена *Тарас* і *Ярослав*. Вони зафіксовані у зрізах кожного року.

Найбільш продуктивними у 2000 і 2001 рр. були такі імена: *Андрій* (9), *Богдан* (6), *Михайло* (6), *Олег* (6); у 2002–2003 рр. – *Володимир* (7), *Богдан* (6), *Ярослав* (7); у 2004–2005 – *Андрій* (7), *Роман* (6), *Степан* (6); у 2006–2007 рр. – *Михайло* (5), *Олег* (5); у 2008–2009 – *Андрій* (7), *Максим* (6); у 2010–2011 рр. – *Іван* (4); у 2012–2013 рр.: *Дмитро* (7), *Сергій* (6); у 2014–2015 рр. – *Андрій* (5), *Станіслав* (4); у 2016–2017 рр. – *Марко* (3), *Матвій* (2).

Найрідкіснішими визначаємо імена *Юліан* та *Маркіян* – по одному носію у зрізах.

Серед жіночих імен найбільш популярними є такі: *Анастасія* (40), *Аліна* (41), *Світлана* (39).

Жіночий іменник Коропецької громади досліджуваного періоду загалом представлений так: найпродуктивнішими у 2000–2001 рр. є імена *Марія* (9), *Анастасія* (9), *Христина* (6); у 2002–2003 – *Марія* (10), *Аліна* (6); у 2004–2005 рр.: *Світлана* (8), *Марія* (5), *Анастасія* (5); у 2006–2007 рр. – *Світлана* (7), *Оксана* (6), *Ангеліна* (4); у 2008–2009 рр. – *Анастасія* (4), *Марія* (6); у 2010–2011 рр.: *Оксана* (5), *Ангеліна* (5), *Анастасія* (5); у 2012–2013 рр. – *Марія* (5), *Аліна* (6); у 2014–2015 рр. – *Марія* (6), *Оксана* (5), *Вікторія* (5); у 2016–2017 рр. – *Юлія* (3), *Анастасія* (3); серед найменш уживаних виділяємо два імені: *Жасмін* і *Катерина*, на які натрапляємо лише по одному разу.

Отже, особові імена досить різноманітні і єдиного принципу їх функціонування визначити не можна. Одні імена використовуються для називання дуже часто, інші, навпаки, є маловживаними або ж представлені одиничними прикладами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондалетов В. Д. Русская ономастика / Бондалетов В. Д. – М. : Просвещение, 1983. – 224 с.
2. Зубко А. Українська ономастика: здобутки та проблеми / Андрій Зубко // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2007. – С. 262–281.
3. Свистун Н.О. Динаміка антропонімікону м. Тернополя ХІХ–ХХ ст.: монографія. – Тернопіль : Крок, 2011. – 308 с.
4. Чучка П. П. Розвиток імен і прізвищ / П. П. Чучка // Історія української мови: Лексика і фразеологія. – К., 1983. – С. 592–620.
5. Українська мова: енциклопедія / [голова ред. кол. В. М. Русанівський]. – 2-е вид., випр. і доп. – К. : «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2004. – 824 с.
6. УДК 811.161.2:371.3

Смарж Т.

Науковий керівник – проф. Дідук-Ступ'як Г.І.

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКИ В 6 КЛАСІ

Постановка наукової проблеми та її значення. В умовах сучасної школи мовна освіта – це соціокультурний феномен: у мовних структурах акумулюється соціокультурний зміст, тому особливого значення набуває активна діяльність учнів з виявлення соціокультурної інформації в дидактичному тексті, поетапне розширення їхніх соціокультурних і лінгвокультурологічних знань та вироблення вмінь застосовувати ці знання в активній життєдіяльності.

Однією з основних ознак високої освіченості і культури людини вважаємо досконале володіння мовою, її лексикою. Виховувати в учнів любов до мови та навчити розуміти її красу, практично користуватися її багатствами повинні вчителі мови.

Робота над розділом «Лексикологія» розкриває перед учнями багатство нашої мови, сприяє усвідомленню її системи, розширенню словникового запасу учнів, позитивно впливає на розвиток усної і писемної мови, формує культуру мовлення.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблема соціокультурного аспекту вивчення української мови знайшла відображення в працях таких учених, як В. Бадер, О. Біляев, М. Вашуленко, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Груба, Г. Дідук-Ступ'як, В. Дороз, В. Кононенко, О. Кучерук, Л. Мацько, О. Неживий, Г. Онкович, В. Ужченко та ін. У більшості наукових праць ця проблема розглядається в контексті навчання в початковій та основній школі (А. Богуш, І. Єрмаков, О. Коломінова, З. Корнаєва, М. Левшин, С.

Ніколаєва, М. Пентиліук та інші). Вищим педагогічним навчальним закладам у цьому аспекті присвячено лише окремі роботи (В. Буряк, І. Доброскок, Н. Ігнатенко, Р. Мільруд, Л. Рудакова).

Мета статті – розглянути соціокультурний аспект вивчення лексики у 6 класі загальноосвітньої школи.

Завдання статті – з'ясувати як реалізується соціокультурний підхід до вивчення лексики на уроках української мови, описати проблему формування соціокультурного розвитку мовної особистості.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Основна мета навчання рідної мови полягає у формуванні національної свідомості, духовно багатой мовної особистості, яка володіє вміннями й навичками вільно, комунікативно доцільно користуватися засобами рідної мови.

Соціокультурна змістова лінія є засобом опанування культурних і духовних цінностей, нормами, які регулюють стосунки між поколіннями, статями, сприяють естетичному і морально-етичному розвитку особистості, органічному входженню її в соціум (соціокультурна компетенція).

Вивчення лексикології у шкільному процесі рідної мови посідає одне з провідних місць. Як навчальний предмет українська мова реалізує дві важливі соціально-буттєві функції розвитку школяра: функцію пізнання і налагодження комунікації з суспільством та функцію інтелектуального, духовно-морального, емоційного формування особистості. Оскільки обидві функції реалізуються засобом слова, то лексика відіграє першорядну роль у комунікативно спрямованому навчанні [1, с. 137].

Соціокультурна змістова лінія навчання мови у підручниках реалізується передовсім через систему інтелектуально та емоційно зорієнтованих завдань, що передбачають опрацювання спеціально дібраного дидактичного матеріалу, зокрема через систему текстів, які слугують меті оволодіння школярами національними й загальнолюдськими культурними і духовними цінностями, а також нормами, що регулюють стосунки між поколіннями, націями, сприяють естетичному й морально-етичному розвитку особистості, що забезпечує соціокультурну компетенцію.

Змістове наповнення цієї лінії здійснюється на основі відбору соціокультурних відомостей освітніх галузей «Мови і літератури», «Суспільствознавство», «Естетична культура» та інші. Реалізується ця змістова лінія на основі дібраних текстів відповідної тематики, що використовуються як дидактичний матеріал, а також за допомогою системи спеціальних та інтелектуально й емоційно орієнтованих завдань, передбачають опрацювання цих текстів і, зокрема, вивчення деяких із них напам'ять [2, с. 85].

Зміст дібраного дидактичного матеріалу сприяє осягненню світогляду українського народу, його історії, культури, системи моральних і духовних цінностей, а також таких рис української ментальності, як доброзичливість, толерантність, чемність, оптимізм, віра в свій народ, а також розвитку духовної та естетичної сфер особистості школяра.

Формування соціокультурної компетентності учнів необхідно спрямовувати на розвиток культури мовленнєвого спілкування, мовленнєвого етикету та етичних норм спілкування. Кінцевою метою роботи з розвитку мовлення учнів є формування культури спілкування, тому завданнями формування соціокультурної компетенції є: розвиток комунікативних здібностей - емоційне спілкування з дорослими, спілкування з однолітками, ініціативне спілкування із співрозмовником; засвоєння ввічливих форм спілкування, розвиток мовленнєвого етикету; формування культури мовлення; формування культури спілкування.

Ефективність соціокультурного розвитку учнів закономірно зумовлюється їхньою позитивною мотивацією до процесу засвоєння знань, пов'язаних із суспільно прийнятою культурою, оволодіння вміннями, способами, засобами організації й раціонального здійснення навчально-пізнавальної й мовленнєво-комунікативної діяльності відповідно до соціальних норм поведінки, морально-етичних, естетичних та інших цінностей, набуття досвіду ціннісного ставлення до світу [3, с. 3].

Соціокультурна компетентність передбачає усвідомлення зв'язку національної і загальнолюдської культури, національної належності кожної особистості до етнічного МИ в контексті світової культури. Серед культурологічних тем особливої ваги набувають ті, що вчать пізнавати світ, його духовні й моральні цінності, усвідомлювати роль рідної мови в розвитку й самоудосконаленню кожного учня. Соціокультурний підхід сприяє входженню особистості в соціум, пізнанню мовної картини світу, засвоєнню соціокультурних відомостей, формує соціокультурну компетентність особистості [4, с. 86].

Протягом навчання у шостому класі відбуваються кількісні та якісні зміни процесу сприйняття. Кількісні зміни полягають у збільшенні швидкості процесу сприйняття та кількості сприйнятих об'єктів, розширенні обсягу їх запам'ятовування тощо. Поступово в учнів формується здатність спостерігати явища навколишньої дійсності, тобто, виходячи з певної мети, помічати їх, виявляти істотні деталі, з'ясовувати взаємозв'язки між ними.

В учнів 6 класів переважає мимовільна увага (короткотривала), дитина легко відволікається на який-небудь подразник, активно реагує на все нове, яскраве і незвичайне. Зосередження уваги на одному і тому ж об'єкті важко дається учням у цьому віці і призводить до швидкої стомлюваності. Це звісно заважає процесу навчання. Всі ці фактори потрібно враховувати під час організації навчального процесу.

Усвідомлення учнями значущості навчального матеріалу та важливості його засвоєння - умова стійкості

довільної уваги. На кінець 6 класу обсяг і стійкість уваги дещо зростають. Учні можна пропонувати більш за обсягом тексти для самостійного читання, складніші завдання (з більшою кількістю дій) для виконання. З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів бажано пропонувати їм самостійно створювати завдання і ставити однокласникам запитання, які стосуються вивченого теоретичного матеріалу. Така практика розвиває пам'ять і увагу в учнів та вимагає вивчення теоретичного матеріалу.

Соціокультурний підхід реалізується у широкому обсязі, але саме наповнення соціокультурної змістової лінії у нових підручниках для 6 класу майже повністю змінено, наповнено новим матеріалом (тематика текстів, види висловлювань), а орієнтовні вимоги визначено з урахуванням вимог компетентнісного підходу (учень сприймає, аналізує, оцінює прочитані чи почуті відомості й добирає та використовує ті з них, які необхідні для досягнення певної комунікативної мети; використовує українську мову як засіб формування ціннісної позиції щодо громадянського патріотизму, любові до Батьківщини й української природи, почуття гордості за свою країну, поваги до її історії, культури й історичних пам'яток, сімейних цінностей, визнання цінності здоров'я свого й інших, оптимізму в сприйманні світу; усвідомлює роль морально-етичних норм; готовий і здатний застосовувати їх відносно дорослих і ровесників у школі, позашкільному житті, вдома, суспільно корисній діяльності).

Соціокультурний підхід навчання мови у підручниках реалізується передовсім через систему інтелектуально та емоційно зорієнтованих завдань, що передбачають опрацювання спеціально дібраного дидактичного матеріалу, зокрема через систему текстів, які слугують меті оволодіння школярами національними й загальнолюдськими культурними і духовними цінностями, а також нормами, що регулюють стосунки між поколіннями, націями, сприяють естетичному й морально-етичному розвитку особистості, що забезпечує соціокультурну компетенцію.

Методи опрацювання програмових питань лексики можуть бути різними. Слово вчителя як метод теоретичного вивчення використовується в усіх випадках, коли вивчаються нові, невідомі для учнів питання лексики. Яскрава розповідь учителя дасть змогу учням зрозуміти матеріал, викличе потребу глибше вникнути в нього. Проте й бесіда може вільно застосовуватися під час опрацювання таких питань лексики, коли учні спроможні відшукати в дидактичному матеріалі виучувані категорії слів і виявити їхні характерні ознаки.

Важливе місце у вивченні мови посідає метод роботи з підручником.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, праця над лексикою в школі має велике загальноосвітнє і практичне значення. Детальне ознайомлення учнів з цим розділом сприятиме засвоєнню лексико-семантичних особливостей української мови, допоможе сформуванню вміння користуватися різними типами словників. Адже від багатства активного словника залежить змістовність, яскравість і виразність усного і писемного мовлення.

Розвиток мовленнєвої діяльності і формування соціокультурної компетенції, має стати провідним завданням навчання української мови як базового предмета в загальноосвітній школі. Такий підхід допоможе сформувати якісно нову особистість у шкільній системі освіти - виховати мовця, який буде дбати про красу і розвиток мови, творитиме україномовне середовище в усіх сферах життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гудима Н. В. Лексикографічна робота на уроках української мови з вивчення запозиченої лексики / Н. В. Гудима // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2015. – Вип. 18. – С. 137–143.
2. Дідук-Ступ'як Г. І. Питання інтеракції в когнітивно-комунікативному контексті / Г. І. Дідук-Ступ'як // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2009. – №1. – 205 с. – С. 85 – 92.
3. Кучерук О. Соціокультурний розвиток учнів як лінгвометодична проблема /
4. О. Кучерук // Українська мова і література в школі. – 2014. – №2 (112). – 64 с. – С. 2–7.
5. Пентилюк І. С. Українська мова і література як засіб формування мовної особистості [Електронний ресурс] / І. С. Пентилюк. // Науковий вісник Донбасу. – 2013. – № 2. – 183 с. – С. 84 – 97.

Гайда Х.

Науковий керівник – доц. Грушко В.С.

СУЧАСНА ЕМІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ДО ПОЛЬЩІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ МІГРАНТІВ У ПОЛЬСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

У статті досліджені особливості міграції українського населення до Польщі. Розкриті проблеми, які спонукають громадян України на переселення саме у цю країну, на яких засадах українці працюють там, проаналізовані статистичні дані, щодо зайнятості українців у Польщі в різних галузях її економіки. Дана оцінка міжнародних взаємин між поляками та українцями у сучасній Польщі після різкого збільшення переселенців з України у цій країні.

Ключові слова: міграція, міжнародні відносини, економічна криза, соціальна адаптація.

Постановка наукової проблеми у загальному вигляді. В останні роки різко зросла міграція українців до Польщі, чому сприяють, з одного боку, важкий економічний стан в Україні, і, війна, а з